

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Факультет бізнесу і права

Кафедра фінансів, обліку та підприємництва

**Фактори і умови формування фінансової стійкості торговельного
підприємства в умовах невизначеності**

Кваліфікаційна робота (проект)
на здобуття ступеня вищої освіти «бакалавр»

Виконав: студент 4 курсу 431 групи

Спеціальності: 072 Фінанси, банківська
справа та страхування

освітньо-професійної програми «Фінанси,
банківська справа та страхування»

Грецький Дмитро Валентинович

Керівник: Мохненко А.С., доктор
економічних наук, професор

Рецензент: к.е.н., доцентка Карнаушенко
А.С., голова СФГ «Олексієнко С.М.»

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	5
1.1 Сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що її обумовлюють	5
1.2 Методи аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємства	10
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА	13
2.1 Аналіз результатів діяльності та майнового стану підприємства	13
2.2 Оцінка фінансової стійкості підприємства та характеристика факторів, що впливають на її рівень	19
2.3. Оцінка можливості банкрутства підприємства	25
2.4. Можливості удосконалення фінансової стійкості підприємства	29
ВИСНОВКИ	33
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	36

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасна ринкова система зумовлює зміни у формах і методах управління підприємствами та потребує удосконаленого підходу до розуміння ролі того чи іншого суб'єкта господарювання у суспільному виробництві. Успіх структурних та організаційних змін підприємств значною мірою залежить від удосконалення управління. Не виключенням є і фінансовий сектор, який є однією з найбільш складних і головних сфер функціонування, тому саме від його положення значною мірою залежать успіх і перспективи розвитку кожного суб'єкта господарювання. Це, в свою чергу, змушує підприємства до пошуку шляхів щодо використання своїх ресурсів найбільш ефективно. Це означає, що має бути забезпечена конкурентоспроможність та інвестиційна привабливість на ринку, одним з елементів якої є фінансова стійкість. Забезпечення фінансової стійкості підприємства є одним з найважливіших функціональних напрямків системи фінансової політики суб'єкта господарювання, особливо в умовах невизначеності.

Дослідження фінансової стійкості підприємств останніми роками займає одне з центральних місць в дослідженнях провідних науковців світу. Окремі теоретико-методологічні аспекти забезпечення фінансової стійкості підприємств розглядаються в наукових працях ряду українських вчених: Адонін С. В., Батченко Л. В., Башнянин Г. І., Геворкян А. Ю., Герєга О. В., Глущенко О. В., Горобінська І. В., Дядченко І. І., Ємельянов О. Ю., Єпіфанова І. Ю., Коваль О. А., Копилук О. І., Кошара І. О., Кубецька О. М., Куцик П. О., Лазоренко В. В., Левкович О. В., Марусяк Н. Л., Масюк Ю. В., Масюк Ю., Мельничук Ю. М., Михалків А. А., Мірошник О., Мороз Н. В., та інших. Проте в сучасних умовах виявляється, що більшість підприємств не розпоряджаються достатнім інструментарієм для забезпечення фінансової стійкості, тому питання формування цілісного процесу її забезпечення залишається відкритим, особливо в умовах невизначеності, що тільки підсилюють необхідність активізації досліджень у цьому напрямку,

включаючи розробку ефективних стратегій, спрямованих на оптимізацію фінансової стійкості компаній в невизначених умовах ринкової динаміки та економічних змін, що і робить цю проблему дуже актуальною на сьогодні.

Мета і задачі дослідження. Метою роботи є дослідження факторів та умов формування фінансової стійкості підприємства в умовах невизначеності.

Відповідно до мети дослідження поставлені наступні **задачі**:

- дослідити поняття фінансової стійкості та фактори, що на неї впливають;
- дослідити методи аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємства;
- здійснити аналіз результатів діяльності та майнового стану підприємства;
- дослідити характеристику факторів, що впливають на рівень фінансової стійкості;
- оцінити фінансову стійкість підприємства;
- розробити заходи щодо підвищення ефективності забезпечення фінансової стійкості підприємства.

Об'єктом дослідження є процес формування фінансової стійкості торговельного підприємства у умовах невизначеності.

Предметом дослідження є фактори та умови формування фінансової стійкості торговельного підприємства в умовах невизначеності.

Методи дослідження. В процесі дослідження використані загальнонаукові та спеціальні методи, такі як методи вибіркового спостережень, системний аналіз та синтез, групування, графічний, а також економіко-статистичні, тенденційного аналізу та факторно-аналітичні методи аналізу.

Інформаційна база дослідження. Теоретичну та методологічну основу дослідження складають навчальні посібники, законодавчі акти України, монографії, наукові статті, зарубіжні інформаційні джерела. Інформаційну базу дослідження представляють дані фінансової та статистичної звітності.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1 Сутність фінансової стійкості підприємства та фактори, що її обумовлюють

Фінансова стійкість підприємств є однією з головних умов їх виживання, розвитку та забезпечення високого рівня конкурентоспроможності. Для визначення поняття "фінансова стійкість" вітчизняні та зарубіжні науковці використовували різні підходи, що призвело до появи низки трактувань цієї категорії, які акцентують увагу на різних аспектах поняття. Як наслідок, важко порівняти ці підходи, а тому проблема щодо трактування даного поняття залишається відкритою.

Фінансова стійкість є одним з головних факторів діяльності, розвитку та високої конкурентоспроможності суб'єкта господарювання. Фінансова стійкість підприємства характеризує ефективність його управління, а крім того стимулює розвиток інвестиційної та фінансової сфери, що включає в себе важливі дані для акціонерів, інвесторів, постачальників, клієнтів, банків.

Звернувшись до економічної літератури, можна помітити, що немає єдиної думки щодо трактування сутності фінансової стійкості. В результаті під поняттям «фінансової стійкості» розуміють стан фінансових ресурсів та ефективність їх розміщення; ліквідність; кредитоспроможність; залежність від задіяних джерел фінансування; результати діяльності підприємства; стан рахунків підприємства, що забезпечує здатність до своєчасного виконання фінансових зобов'язань; рентабельність.

Аналіз науково-методичних джерел показує, що визначення поняття «фінансова стійкість» є неоднозначним (табл. 1.1).

Методичні підходи щодо трактування поняття «фінансова стійкість»

№	Автор	Визначення
1.	Савицька Г. В. [25]	Фінансова стійкість - можливість підприємства зберігати баланс між його активами та пасивами, ефективно функціонувати та розвиватися в змінному внутрішньому та зовнішньому середовищі за прийняттого рівня ризику. Це також означає здатність забезпечити платоспроможність та зберігати привабливість для інвесторів у довгостроковій перспективі.
2.	Мамонтова Н. А.	Фінансова стійкість – це стан підприємства, що виявляється у його здатності забезпечувати сталість фінансових показників, постійно здійснювати прибуткову діяльність, утримувати вільний грошовий потік, ефективно керувати фінансовими ресурсами, забезпечувати постійний процес виробництва та реалізації виготовленої продукції, а крім цього реалізовувати стратегії розширення та модернізації виробництва.
3.	Білик М. С. [4], Шелудько В. М. [34]	Фінансова стійкість - це стійке забезпечення активами підприємства, що гарантує його здатність до своєчасного виконання фінансових зобов'язань, незалежно від коливань ринкових умов і поведінки контрагентів.
4.	Ізмайлова К. В. [7]	Фінансова стійкість визначається рівнем фінансової самостійності суб'єкта господарювання в управлінні та використанні його майна.
5.	Цал-Цалко Ю. С. [32]	Фінансова стійкість – це стан, коли активи та пасиви підприємства забезпечують визначений рівень його платоспроможності.
6.	Подольська В. О. [20], Яріш О. В. [37]	Фінансова стійкість – це можливість підприємства вчасно виконувати свої зобов'язання та розвивати свій економічний потенціал через успішний результат операційного, інвестиційного та фінансового розвитку.
7.	Лахтіонова Л. А. [12]	Фінансова стійкість - це динамічний інтегральний показник здатності системи ефективно перетворювати ресурси та управляти ризиками, щоб виконувати свої функції на повному рівні при мінімальному ризику, протистоячи впливу зовнішніх та внутрішніх факторів середовища.
8.	Філімоненков О. С. [29]	Фінансова стійкість - це стан, коли розмір активів (майна) суб'єкта господарювання дозволяє виплатити всі його зобов'язання, забезпечуючи його платоспроможність.

Аналізуючи думку Савицької Г.В., де фінансова стійкість розглядається не як стан підприємства, а як здатність підприємства забезпечувати та підтримувати рівновагу між своїми активами та пасивами, створюючи при

цьому «магніт» для інвестицій, можна дійти висновку, що вона є цілком вдалою, адже в такому разі «фінансова стійкість» набуває ролі стратегічного фактора, що впливає на всі аспекти діяльності підприємства.

Вичерпну відповідь на це питання дає Мамонтова Н.А., оскільки її визначення робить акцент на комплексному підході до різних аспектів фінансової діяльності. Автор знову ж зазначає те, що фінансова стійкість є не лише станом підприємства, а й виділяє її можливості щодо вміння досягати та утримувати сталість в ключових фінансових аспектах, що грає важливу роль в діяльності та розвитку в умовах невизначеності.

Визначення третьої групи авторів, не дивлячись на вміст важливих елементів, можна вважати не зовсім вдалим, адже воно робить акцент на ознаках, які не є визначальними для повного розуміння даного поняття.

Ізмайлова К.В. характеризує цю категорію як ступінь фінансової незалежності. Проте недостатньо розглядати фінансову стійкість сучасних підприємств лише з точки зору аналізу ліквідності та фінансової незалежності, адже дане поняття є комплексним та багатофакторним, тому і розглядати треба в контексті всіх складових. Те саме стосується і науковця Цал-Цалко Ю. С., що занадто фокусується на аспекті платоспроможності, не враховуючи інших факторів.

Ознайомившись з визначенням Лахтіонової Л. А., можна дійти висновків, що воно є доволі вузьким, адже охоплено далеко не всі аспекти фінансової стійкості, і не зрозумілим, у плані ставлення автора до інших важливих елементів. Більш чітким і лаконічним в цьому плані є визначення Філімоненкова О.С., в якому наголошено на критичній важливості аспекту платоспроможності та правильного керування активами для забезпечення стабільності.

Аналізуючи визначення Подольської В.О. та Яриш О.В. можна помітити деякі нюанси, бо з одного боку, наголошується на важливості підприємства відповідати за власні фінансові зобов'язання, а з іншого – не конкретизує, яку саме відповідальність несе підприємство за свої зобов'язання та як взагалі

коректно розібратися з цим питанням.

Таким чином, аналіз трактування поняття «фінансова стійкість» свідчить про те, що ця категорія розглядається як у вузькому, так і в широкому розумінні. Так, у вузькому розумінні «фінансова стійкість» розглядається лише як один з аспектів оцінки фінансового стану підприємства. Цей аспект характеризується як стан, коли кількість активів підприємства виявляється достатньою для того, щоб погасити його зобов'язання, що вказує на платоспроможність підприємства. Говорячи про більш широке тлумачення терміну, «фінансова стійкість» охоплює ефективне утворення, розподілення та використання фінансових можливостей, при цьому забезпечуючи задовільні параметри діяльності підприємства за рахунок оптимальної структури активів.

Проаналізувавши всі вище перелічені тлумачення даної категорії, можна систематизувати їх до єдиного визначення, де фінансова стійкість – це здатність підприємства управляти своїми фінансовими ресурсами, яка визначає його можливість стабільно та ефективно функціонувати, адаптуючись до змін внутрішнього і зовнішнього середовища при збереженні платоспроможності та стабільності.

Вплив на фінансову стійкість підприємства визначається цілим рядом факторів, які в будь-якому випадку прямо чи опосередковано залежать від самого суб'єкта господарювання. Звертаючись до цих факторів можна помітити, що існує велика різноманітність їх класифікації, проте однозначної системи для повного розуміння на даний момент не існує. Для наочності розглянемо одну з найбільш об'єктивних класифікацій, яка враховує як зовнішні так і внутрішні впливи на фінансову стійкість. (рис. 1.1).

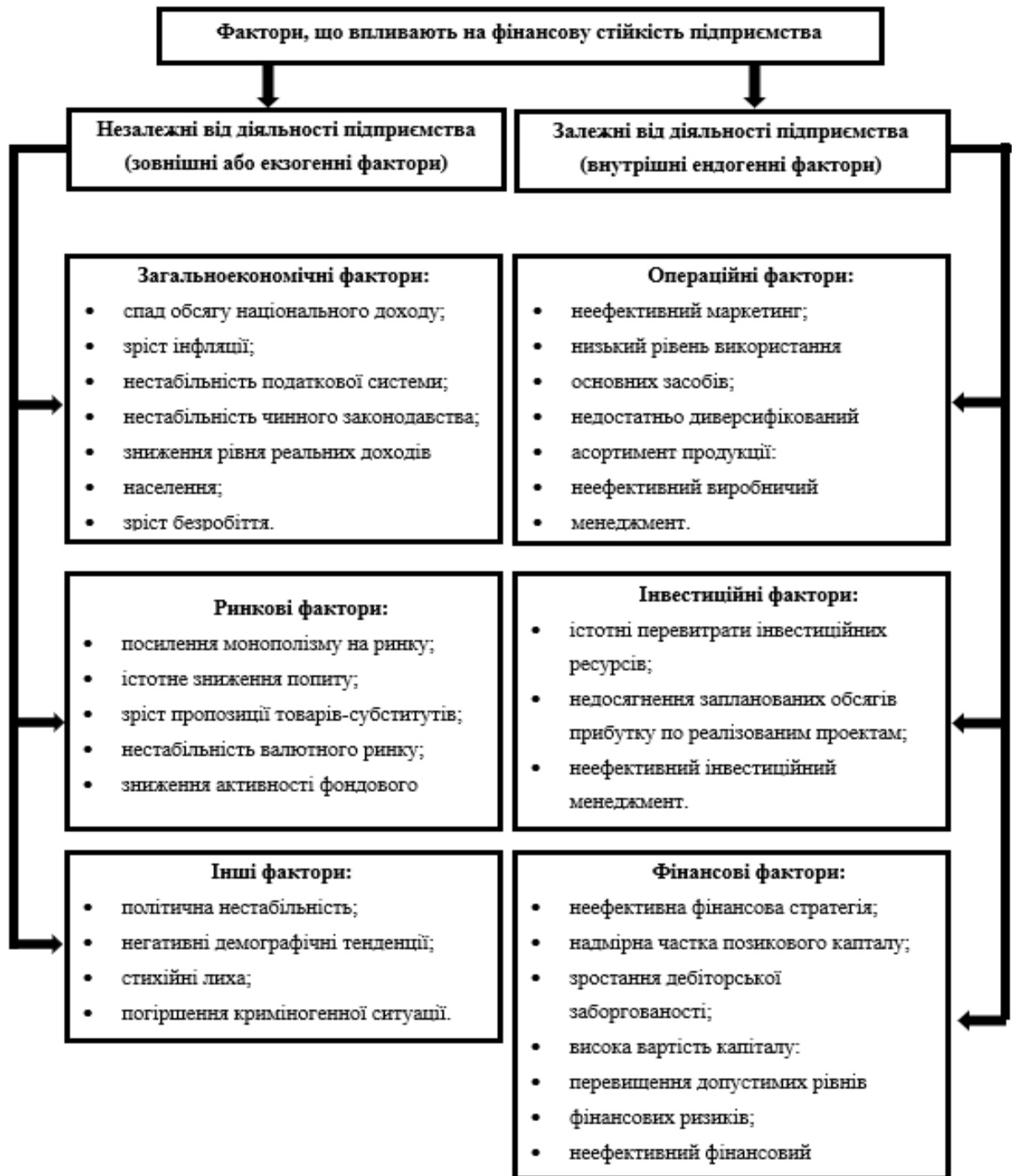

Рис. 1.1 Фактори, що впливають на фінансову стійкість підприємства
Джерело: [26]

Беручи до уваги умови невизначеності в економіці України, можна дійти висновку що фактори впливу на фінансову стійкість стають особливо важливими. Невизначеність у внутрішньому і зовнішньому середовищі сильно впливає на фінансову стабільність. Одними з наслідків діяльності

підприємства в умовах невизначеності є нестабільність темпів продажів та виробництва; скорочення інвестицій у запаси та зменшення обсягів продажів призводить до загального скорочення доходів підприємства. Це в свою чергу може призвести скорочення прибутку і негативно позначитися на ліквідності та платоспроможності суб'єкта господарювання.

Таким чином, наявність умов невизначеності сильно ускладнюють процеси формування фінансової стійкості підприємств, вимагаючи більш детального аналізу та подальших поглиблених досліджень, що дадуть розуміння їх впливу та зможуть запропонувати оптимальні стратегії її забезпечення на певному рівні.

1.2 Методи аналізу та оцінки фінансової стійкості підприємства

Скориставшись аналізом фінансової стійкості можна визначити чи здатне підприємство витримати економічні труднощі та забезпечити стійкий рівень платоспроможності у майбутньому. Метою оцінки параметру фінансової стійкості є визначення ступеня фінансової стабільності та незалежності суб'єкта господарювання, а крім того пошуку відповідності статутним цілям.

Звернувшись до одного з ключових показників фінансової стійкості, а саме до рівня покриття запасів і витрат власними та позиковими коштами, можна помітити що відбувається розподіл за типом фінансової звітності. Так, рівні стійкості коливаються від абсолютної (власні кошти повністю покривають запаси і витрати) до кризового (покриття запасів і витрат неможливе, а підприємство на стадії банкрутства). Проміжними рівнями є нормально стійкий та нестійкий фінансовий стан, які й найчастіше зустрічаються серед підприємств, на відміну від тієї ж абсолютної фінансової стійкості. Перший можливий у тому разі коли підприємство здатне покрити запаси і витрати за рахунок власного капіталу та довгострокової заборгованості, другий – за рахунок власного капіталу, довгострокової та

короткострокової заборгованості.

Підсумовуючи, фінансово стійким можна вважати підприємство, яке здатне покривати запаси та витрати за рахунок власних коштів, уникати надмірної кредиторської заборгованості та своєчасно сплачувати свої борги.

В умовах невизначеності, дуже важливою та необхідною є оцінка фінансової стійкості та стабільності підприємств декілька разів за фінансовий рік, в залежності від потреби. Для полегшення оцінки фінансової стійкості було розроблено цілу систему показників та коефіцієнтів, які здатні дати найбільш точну характеристику фінансовому стану підприємства і допомогти підвищити рівень фінансової стійкості за рахунок знаходження параметрів діяльності, що потребують вдосконалення.

Коефіцієнт фінансової автономії (незалежності) характеризує здатність підприємства профінансувати частку своїх активів за рахунок власного капіталу; його незалежність від позикових джерел. ($K_{авт} \geq 0,5$)

$$K_{авт} = \text{Власний капітал} / \text{Пасиви} \quad (1.1)$$

Коефіцієнт фінансової залежності характеризує кількість фінансових ресурсів, яку підприємство використовує на кожну одиницю власного капіталу (нормативне значення $K_{ф.з.} \leq 2$).

$$K_{ф.з.} = \text{Пасиви} / \text{Власний капітал} \quad (1.2)$$

Коефіцієнт маневреності власного капіталу – відображає відношення власного капіталу, вкладеного у поточні (оборотні) активи, до загальної суми власного капіталу ($K_M \geq 0,1$).

$$K_M = \text{Власні оборотні кошти} / \text{Власний капітал} \quad (1.3)$$

Коефіцієнт фінансової стабільності характеризує кількість власного капіталу до кожної гривні позикових коштів; чим більше значення тим нижче рівень фінансового ризику ($K_{ф.с.} \geq 1$).

$$K_{\phi.c} = \text{Власні кошти} / (\text{Довгострокові зобов'язання} + \text{Короткострокові зобов'язання}) \quad (1.4)$$

Коефіцієнт концентрації власного капіталу

$$K_{\text{квк}} = \text{Власний капітал} / \text{Активи} \quad (1.5)$$

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами визначає можливість фінансування капіталу направленою на оборотні активи, через власні оборотні кошти.

$$K_{\text{з.в.к}} = \text{Власні оборотні кошти} / \text{Оборотні активи} \quad (1.6)$$

Коефіцієнт заборгованості – показує частку активів підприємства, що фінансується за рахунок позикових коштів.

$$K_z = \text{Позиковий капітал} / \text{Активи} \quad (1.7)$$

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу показує частку пасивів підприємства, що фінансується за рахунок позикових коштів. Згідно з вимогами до показника $K_{\text{авт}}$ критичне значення $K_{\text{п.к.}} \leq 0,5$.

$$K_{\text{авт}} = \text{Позиковий капітал} / \text{Пасиви} \quad (1.8)$$

Коефіцієнт фінансової стійкості показує можливість підприємства бути платоспроможним в довгостроковій перспективі ($K_{\phi.c.} = 0,5 - 1$).

$$K_{\phi.c.} = (\text{Власний капітал} + \text{Довгострокові зобов'язання}) / \text{Пасиви} \quad (1.9)$$

РОЗДІЛ 2

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ СТІЙКОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

2.1 Аналіз результатів діяльності та майнового стану підприємства

«Підприємство ТОВ «ГЮАЛОС» засноване у 2004 році в Рівненська обл., м. Дубно, вул. Замкова, 51. Основним видом діяльності є: 46.73 Оптова торгівля деревиною, будівельними матеріалами та санітарно-технічним обладнанням. Основним напрямом роботи ТОВ «ГЮАЛОС» є оптова торгівля листовим склом, а саме склом полірованим, склом з покриттям, дзеркалами. Крім цього здійснюються поставки флоат-скла, тонованого, енергозберігаючого, армованого, візерункового скла та дзеркал від провідних європейських та світових виробників» [1].

ТОВ «ГЮАЛОС» має свій автопарк для перевезення скла будь-якого формату, що покращує конкурентні позиції підприємства за рахунок оптимізації витрат на різні види перевезень.

Аналіз ресурсів ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр. наведено в табл. 2.1.

Таблиця 2.1

Динаміка активів ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр., тис. грн.

Показники	Станом на 31.12			абсолютне відхилення		відносне відхилення, %	
	2020	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Нематеріальні активи	41	223	140	182	-83	443,90	-37,22
первісна вартість	72	300	300	228	0	316,67	0,00
накопичена амортизація	31	77	160	46	83	148,39	107,79
Незавершені капітальні інвестиції	3720	28085	8625	24365	-19460	654,97	-69,29
Основні засоби	40700	117751	258466	77051	140715	189,31	119,50
первісна вартість	111795	210946	390279	99151	179333	88,69	85,01
знос	71095	93195	131813	22100	38618	31,09	41,44
Довгострокова дебіторська заборгованість	64	64	64	0	0	0,00	0,00
Необоротні активи	44525	146123	267295	101598	121172	228,18	82,92

Запаси	43088	43873	10979 6	785	65923	1,82	150,26
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	12380	7099	23965	-5281	16866	-42,66	237,58

Продовження табл. 2.1

Дебіторська заборгованість за розрахунками:							
за виданими авансами	9408	14295 9	86135	13355 1	-56824	1 419,55	-39,75
Інша поточна дебіторська заборгованість	2893	4485	3470	1592	-1015	55,03	-22,63
Гроші та їх еквіваленти	3272	3163	22267	-109	19104	-3,33	603,9 8
Витрати майбутніх періодів	8			-8	0	-100,00	x
Інші оборотні активи	1051	23417	28362	22366	4945	2 128,07	21,12
Оборотні активи	72100	22499 6	27399 5	15289 6	48999	212,06	21,78
Активи	11662 5	37111 9	54129 0	25449 4	17017 1	218,22	45,85

Необоротні активи у 2021 р. порівняно з 2020 р. зросли на 101598 тис. грн. (228,18%), у 2022 р. порівняно з 2021 р. зросли на 121172 тис. грн. (82,92%), ключовим показником для такого збільшення стало зростання вартості основних засобів (на 77015 тис. грн. (189,31%) – 2021 р., на 140715 тис. грн. (119,5% – 2022 р.)

Оборотні активи 2021 р. порівняно з 2020 р. зросли на 152896 тис. грн., (212,06%) у 2022 р. порівняно з 2021 р. зросли на 48999 тис. грн. (21,78%) ключовим показником для такого збільшення зростання залишку запасів на 65923 тис. грн.(150,26%)

Динаміка джерел утворення ресурсів ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр. наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2

Динаміка джерел утворення активів ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022

рр., тис. грн.

Показники	Станом на 31.12	абсолютне	відносне
-----------	-----------------	-----------	----------

				відхилення		відхилення	
	2020	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Зареєстрований капітал	1433 5	29335	29335	1500 0	0	104,6 4	0,00
Резервний капітал	750	750	750	0	0	0,00	0,00
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	7257 0	12580 7	22346 3	5323 7	9765 6	73,36	77,6 2
Власний капітал	8765 5	15589 2	25354 8	6823 7	9765 6	77,85	62,6 4

Продовження табл. 2.2

Довгострокові кредити банків	10169	44044	95290	33875	51246	333,12	116,3 5
Довгострокові зобов'язання і забезпечення	10169	44044	95290	33875	51246	333,12	116,3 5
Короткострокові кредити банків		4013	4011	4013	-2	x	-0,05
Поточна кредиторська заборгованість за:							
товари, роботи, послуги	9838	9640	5943	-198	-3697	-2,01	-38,35
розрахунками з бюджетом	1083	7411	7692	6328	281	584,30	3,79
розрахунками зі страхування	144	156	331	12	175	8,33	112,1 8
розрахунками з оплати праці	458	582	1198	124	616	27,07	105,8 4
Інші поточні зобов'язання	7278	14938 1	17327 7	14210 3	23896	1 952,50	16,00
Поточні зобов'язання і забезпечення	18801	17118 3	19245 2	15238 2	21269	810,50	12,42
Капітал	11662 5	37111 9	54129 0	25449 4	17017 1	218,22	45,85

Власний капітал у 2021 р. порівняно з 2020 роком зріс на 68237 тис. грн. (77,85%), у 2022 р. порівняно з 2021 р. зріс на 97656 тис. грн. (62,64%) ключовим показником для такого збільшення стало зростання нерозподіленого прибутку у 2022 р. на 97 656 тис. грн. (77,62%)

Суттєвого зростання зазнав й показник довгострокових зобов'язань та забезпечень, який у 2021 р. зріс на 33 875 тис. грн. (333,12%), а у 2022 – на 51 246 тис. грн. (116,35%)

Поточні зобов'язання у 2021 р. порівняно з 2020 роком зросли на 152382

тис. грн. (810,5%), у 2022 р. порівняно з 2021 р. зросли на 21269 тис. грн. (12,42%) ключовим показником для такого збільшення стало зростання інших поточних зобов'язань у 2021 р. на 23896 тис. грн. (1952,5%). Структура активів ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр. наведена на рис. 2.1.

Оборотні активи становлять більш як 50% активів підприємства у 2020 – 2022 роках. Протягом трьох років відбулося послідовне збільшення частки необоротних активів, що свідчить про те, що підприємство збільшило кількість інвестицій в основні засоби та довгострокові активи для забезпечення подальшого розвитку та покращення продуктивності.

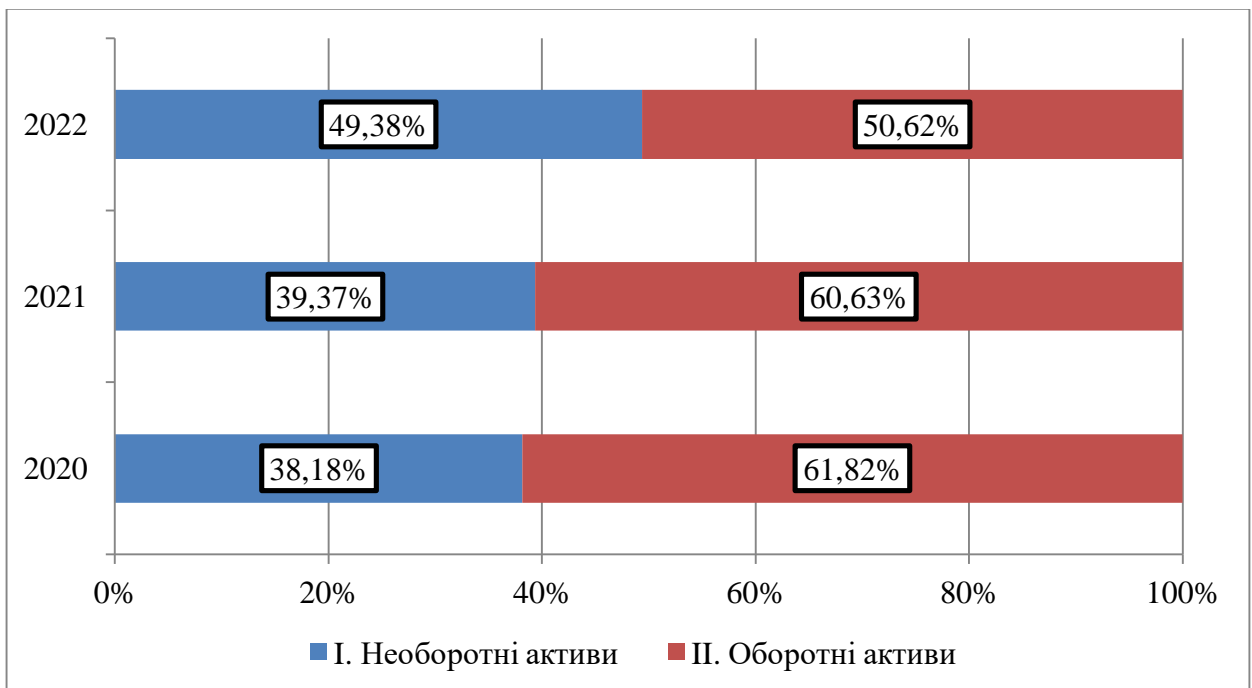

Рис. 2.1 Структура активів ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр., %

Структура джерел утворення ресурсів ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр., % наведено на рис. 2.2.

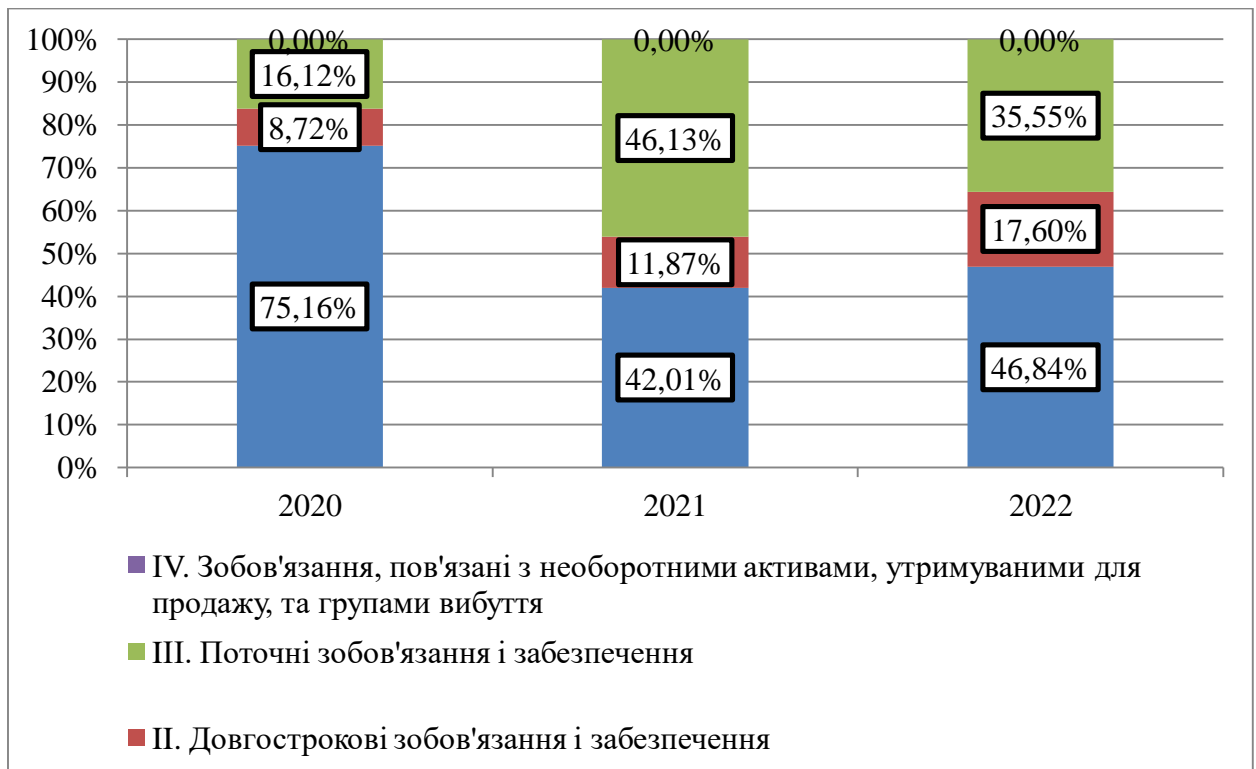

Рис. 2.2 Структура джерел утворення ресурсів ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр., %

Протягом розглянутого періоду відзначається тенденція до зниження відсотка власного капіталу, проте він все одно залишається головним джерелом, незважаючи на суттєве збільшення фінансування через зовнішні джерела, такі як позики, для розширення можливостей своєї діяльності.

Аналіз доходів та витрат ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр. наведені в табл. 2.3.

Таблиця 2.3

**Динаміка фінансових результатів ТОВ «ГЮАЛОС»
у 2020 - 2022 рр., тис. грн.**

Показники	За рік			абсолютне відхилення		відносне відхилення	
	2020	2021	2022	2021	2022	2021	2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	48483 5	95303 2	108189 1	46819 7	12885 9	96,57	13,52
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	43523 7	83350 4	856732	39826 7	23228	91,51	2,79

Валовий прибуток	49598	119528	225159	69930	105631	140,99	88,37
Інші операційні доходи	4986	3944	6138	-1042	2194	-20,90	55,63
Адміністративні витрати	8636	13618	15979	4982	2361	57,69	17,34
Витрати на збут	17926	31327	59380	13401	28053	74,76	89,55
Інші операційні витрати	13504	10394	30082	-3110	19688	-23,03	189,42
Фінансовий результат від операційної діяльності	14518	68133	125856	53615	57723	369,30	84,72
Інші фінансові доходи		0	57	0	57	x	x
Інші доходи	1475	792	2841	-683	2049	-46,31	258,71
Фінансові витрати	3097	3999	8986	902	4987	29,12	124,71
Інші витрати	2	1	532	-1	531	-50,00	53100,00
Фінансовий результат до оподаткування	12894	64925	119236	52031	54311	403,53	83,65
Витрати (дохід) з податку на прибуток	2355	11688	21580	9333	9892	396,31	84,63
Чистий фінансовий результат	10539	53237	97656	42698	44419	405,14	83,44

Чистий прибуток протягом 2020 – 2022 рр. стрімко збільшувався, та у 2022 році становив 97656 тис. грн. Це стало можливим через суттєве збільшення собівартості реалізованої продукції, яка у 2021 р. зросла на 91,51%, а у 2022 р. - на 2,79%, і як наслідок зростання чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), який у 2021 р. зріс на 468197 тис. грн., (96,57%), а у 2022 р. - на 128859 тис. грн. (13,52%). Це свідчить про ефективність наявної стратегії управління, адже чистий прибуток зростав протягом проаналізованих трьох років. ТОВ «ГЮАЛОС» змогло ефективно контролювати свої виробничі процеси, оптимізувати витрати та збільшити кількість продажів.

Аналіз рентабельності ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр. наведено у табл. 2.4.

Таблиця 2.4

Динаміка показників рентабельності ТОВ «ГЮАЛОС»

у 2020 - 2022 рр., %

Показники	2020	2021	2022	абсолютне відхилення до попереднього року	
				2021	2022
Рентабельність продажу	2,17	5,59	9,03	3,41	3,44
Рентабельність основної діяльності	2,42	6,39	11,40	3,97	5,01
Рентабельність власного капіталу	12,02	34,15	38,52	22,13	4,37
Період окупності власного капіталу	8,32	2,93	2,60	-5,39	-0,33
Рентабельність усього капіталу підприємства	9,04	14,34	18,04	5,31	3,70

Проаналізувавши динаміку показників рентабельності ТОВ «ГЮАЛОС» можна спостерігати тенденцію до їх загального зростання. Слід звернути уваги на зменшення періоду окупності власного капіталу, що у 2021 р. зменшився на 5,39%, а у 2022 р. на 0,33%. Також варто виділити зростання рентабельності власного капіталу, яке склало 22,13% у порівнянні з 2020 р., і 4,37% - з 2022 р. Це все свідчить, що підприємство значно покращує ефективність використання власного капіталу з часом, що свідчить про збільшення прибутку та вдалий управлінський контроль.

2.2 Оцінка фінансової стійкості підприємства та характеристика факторів, що впливають на її рівень

Перший метод визначення типу фінансової стійкості зводиться до визначення суми запасів та нормальних джерел фінансування запасів, а вже потім, виходячи із позитивної або негативної різниці, робляться висновки щодо типу фінансової стійкості підприємства.

Тип поточної фінансової стійкості ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр. наведено у табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Тип поточної фінансової стійкості за двох факторною моделлю ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр.

Показники	На 31.12. 2020	На 31.12. 2021	На 31.12. 2022
Запаси, тис. грн.	43088,0	43873,0	109796,0

Нормальні джерела фінансування запасів, тис. грн.	53299,0	53813,0	81543,0
Тип поточної фінансової стійкості	стійкий фінансовий стан	стійкий фінансовий стан	нестійкий фінансовий стан

Проаналізувавши фінансову стійкість за цією моделлю можна помітити, що 2020 - 2021 рр. підприємство ТОВ «ГЮАЛОС» мало стійкий фінансовий стан, адже підприємство мало достатньо ресурсів для покриття своїх поточних зобов'язань, у 2022 році – не стійкий фінансовий стан і відповідно, не здатність покриття власних зобов'язань.

Другий метод визначення типу фінансової стійкості – трикомпонентний тип фінансової стійкості підприємства. Він полягає у визначенні перевищення або недостатчі власних оборотних засобів для утворення запасів, перевищення або недостатчі власних оборотних засобів і довгострокових джерел для формування запасів, а також перевищення або недостатчі загальної суми основних джерел для формування запасів. Додатково, це дає можливість оцінити ефективність управління фінансовими ресурсами підприємства.

$$S(K) = \begin{cases} 1, \text{якщо } K > 0 (+) \\ 0, \text{якщо } K < 0 (-) \end{cases} \quad (2.1)$$

1. Абсолютна фінансова стійкість – власний оборотний капітал повністю покриває запаси, і мінімальна або відсутня залежність від зовнішніх джерел фінансування (трикомпонентний показник має вид: $S = \{1,1,1\}$).

2. Нормальна фінансова стійкість – власний оборотний капітал і довгострокові зобов'язання повністю покривають запаси ($S = \{0,1,1\}$) – у 2021 році.

3. Нестійкий (передкризовий) фінансовий стан - власний оборотний капітал і довгострокові та короткострокові зобов'язання покривають запаси ($S = \{0,0,1\}$).

4. Кризовий фінансовий стан – джерела утворення активів не здатні покрити запаси ($S = \{0,0,0\}$).

Тип поточної фінансової стійкості ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр. наведено у табл. 2.6.

Таблиця 2.6

**Тип поточної фінансової стійкості за трифакторною моделлю
ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр.**

№	Показники	На 31.12. 2020	На 31.12. 2021	На 31.12. 2022
1.	Власний капітал, тис. грн.	87655,0	155892,0	253548,0
2.	Необоротні активи, тис. грн.	44525,0	146123,0	267295,0
3.	Наявність власних оборотних засобів, тис. грн. (ряд.1- ряд.2)	43130,0	9769,0	-13747,0
4.	Довгострокові зобов'язання, тис. грн.	10169,0	44044,0	95290,0
5.	Наявність власних оборотних засобів і довгострокових джерел формування запасів (величина функціонуючого капіталу) , тис. грн. (ряд.3 + ряд.4)	53299,0	53813,0	81543,0
6.	Короткострокові кредити банку, тис. грн.	0,0	4013,0	4011,0
7.	Загальна величина джерел формування запасів, тис. грн. (ряд.5 + ряд.6)	53299,0	57826,0	85554,0
8.	Загальна величина запасів, тис. грн.	43088,0	43873,0	109796,0
9.	Надлишок або нестача власних оборотних засобів для формування запасів, тис. грн. (р.3 – р.8)	42,0	-34104,0	-123543,0

Продовження табл. 2.6

10.	Надлишок або нестача власних оборотних засобів і довгострокових джерел формування запасів, тис. грн. (ряд.5 – ряд.8)	10211,0	9940,0	-28253,0
11.	Надлишок або нестача загальної величини основних джерел формування запасів, тис. грн. (ряд. 7 - ряд. 8)	10211,0	13953,0	-24242,0
12.	Трикомпонентний показник типу фінансової стійкості (S) (результати рядків 9, 10, 11)	{1,1,1}	{0,1,1}	{0,0,0}

Проаналізувавши фінансову стійкість за другою моделлю, можна констатувати, що у 2020 р. підприємство мало абсолютну фінансову стійкість ($S = \{1,1,1\}$), у 2021 р. - нормальну фінансову стійкість ($S = \{0,1,1\}$), а у 2022 р. - кризовий фінансовий стан ($S = \{0,0,0\}$). У 2022 р. джерел формування активів стало недостатньо для покриття запасів, а суттєву роль у цьому зіграло стрімке

зростання кількості необоротних активів.

Третій метод визначення типу фінансової стійкості зводиться до визначення різниці між сумами власного оборотного капіталу і запасів, та різниці між сумою нормальних джерел фінансування запасів і сумою запасів матеріальних оборотних активів.

Тип поточної фінансової стійкості ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр. наведено у табл. 2.7.

Таблиця 2.7

Тип поточної фінансової стійкості за джерелами формування запасів ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр.

Показники	На 31.12. 2020	На 31.12. 2021	На 31.12. 2022
1. Власний оборотний капітал, тис. грн.	53299,0	53813,0	81543,0
2. Короткострокові кредити банків під запаси матеріальних оборотних активів, тис. грн.	0,0	4013,0	4011,0
3. Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	9838,0	9640,0	5943,0
4. Прострочена кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис. грн.	1672,46	1638,8	1010,31
5. Нормальні джерела фінансування запасів, тис. грн. (р. 1 + р. 2 + р. 3 - р. 4)	61464,5	65827,2	90486,7
6. Запаси матеріальних оборотних активів, тис. грн.	43088,0	43873,0	109796,0
7. Різниця між сумами власного оборотного капіталу і запасів, тис. грн. (р. 1 - р. 6)	10211,0	9940,0	-28253,0

Продовження табл. 2.7

8. Різниця між сумою нормальних джерел фінансування запасів і сумою запасів матеріальних оборотних активів, тис. грн. (р. 5 - р. 6)	18376,5	21954,2	-19309,3
9. Тип фінансової стійкості	стійкий	стійкий	нестійкий

Отже, виходячи із визначеного типу поточної фінансової стійкості за джерелами формування запасів ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр. можна помітити, що 2020 - 2021 рр. підприємство ТОВ «ГЮАЛОС» мало стійкий фінансовий стан, адже підприємство мало достатньо нормальних джерел фінансування запасів для покриття запасів матеріальних оборотних активів, у 2022 році – не стійкий фінансовий стан і відповідно, не здатність покриття запасів матеріальних оборотних активів.

Проаналізувавши всі три моделі визначення типу фінансової стійкості, можна дійти висновку, що попри гарні показники у 2020-2021 рр., за яких підприємство мало стійкий фінансовий стан з наближенням до абсолютної стійкості, у 2022 р. ситуація кардинально змінилася, і ТОВ «ГЮАЛОС» вже перебуває у нестійкому фінансовому стані з наближенням до кризового. Основною причиною для цього стало суттєве зростання необоротних активів, яке відбулося непропорційно зростанню джерел формування, в результаті чого останніх виявилось недостатньо для покриття власних запасів. Тому ТОВ «ГЮАЛОС» потребує негайного залучення додаткових джерел фінансування задля відновлення платоспроможності.

Аналіз динаміки фінансової стійкості ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр. наведено у табл. 2.8.

Таблиця 2.8

Динаміка фінансової стійкості ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр.

Показники	2020	2021	2022	абсолютне відхилення до попереднього року	
				2021	2022
Коефіцієнт фінансової автономії	0,75	0,42	0,47	-0,33	0,05
Коефіцієнт фінансової заборгованості	0,33	0,58	0,53	0,33	-0,05

Продовження табл. 2.8

Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,49	0,06	-0,05	-0,43	-0,12
Коефіцієнт фінансової залежності	1,33	2,38	1,13	1,05	-0,25
Коефіцієнт фінансової стабільності	3,03	0,72	0,88	-2,3	0,16
Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами	0,60	0,04	-0,05	-0,55	-0,09
Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,25	0,58	0,53	0,33	-0,05
Коефіцієнт фінансової стійкості	0,84	0,54	0,64	-0,30	0,11

Коефіцієнт фінансової автономії у 2021 році порівно з 2020 роком на ТОВ «ГЮАЛОС» зменшився на 33%, а у 2022 році порівняно з 2021 роком

зріс на 5%, що свідчить про негативну тенденцію в діяльності підприємства яка пішла на поліпшення протягом 2020 – 2022 рр. Показник у 0,47 ненабагато, але нижче нормованого значення у 0,5, на відміну від показників 2020 р. коли він становив 0,75.

Коефіцієнт фінансової заборгованості у 2021 році порівно з 2020 роком на збільшився на 33%, а у 2022 році порівняно з 2021 роком зменшився на 5%, що свідчить про позитивну тенденцію в діяльності підприємства яка пішла на погіршення протягом 2020 – 2022 рр.

Коефіцієнт маневреності власного капіталу у 2021 році порівно з 2020 роком на зменшився на 43%, а у 2022 році порівняно з 2021 роком зменшився на 12%, що свідчить про негативну тенденцію в діяльності підприємства яка пішла на погіршення протягом 2020 – 2022 рр. Показник у (-0,05) значно нижче нормованого значення у 0,1, на відміну від показників 2020 р. коли він становив 0,49.

Коефіцієнт фінансової залежності у 2021 році порівно з 2020 роком збільшився на 105%, а у 2022 році порівняно з 2021 роком зменшився на 25%, що свідчить про позитивну тенденцію в діяльності підприємства яка пішла на погіршення протягом 2020 – 2022 рр. Показник у 1,13 значно нижче нормованого значення у 2, на відміну від показника 2021 р. коли він становив 2,38.

Коефіцієнт фінансової стабільності у 2021 році порівно з 2020 роком на зменшився на 230%, а у 2022 році порівняно з 2021 роком зріс на 16%, що свідчить про негативну тенденцію в діяльності підприємства яка пішла на покращення протягом 2020 – 2022 рр. Показник у 0,88 значно нижче нормованого значення у 1, на відміну від показників 2020 р. коли він становив 3,03.

Коефіцієнт забезпечення оборотних активів власними коштами у 2021 році порівно з 2020 роком зменшився на 55%, а у 2022 році порівняно з 2021 роком зменшився на 9%, що свідчить про негативну тенденцію в діяльності підприємства яка пішла на погіршення протягом 2020 – 2022 рр. Показник у (-

0,05) значно нижче нормованого значення у 0,5, на відміну від показників 2020 р. коли він становив 0,6.

Коефіцієнт концентрації позикового капіталу у 2021 році порівно з 2020 роком збільшився на 33%, а у 2022 році порівняно з 2021 роком зменшився на 5%, що свідчить про негативну тенденцію в діяльності підприємства протягом 2020 – 2022 рр. Показник у 0,53 ненабагато більше нормованого значення у 0,5, на відміну від показників 2020 р. коли він становив 0,25.

Коефіцієнт фінансової стійкості у 2021 році порівно з 2020 роком зменшився на 30%, а у 2022 році порівняно з 2021 роком збільшився на 11%, що свідчить про нормальну політику в цьому питані в діяльності підприємства протягом 2020 – 2022 рр. Показники знаходяться в межах нормованого значення.

Проаналізувавши наявні дані, можна помітити, що більшість показників зазнали негативних тенденцій, що призвело до погіршення фінансового стану підприємства та більшої залежності від позикових коштів. Такі тенденції потребують уваги та коректив у фінансовій стратегії для забезпечення стійкості в майбутньому.

2.3. Оцінка можливості банкрутства підприємства

В умовах невизначеності оцінка фінансової стійкості є надзвичайно важливою для будь-якого підприємства, щоб забезпечити свою успішність та стабільність. Але, враховуючи фон непередбачуваних економічних та фінансових ризиків, розуміння можливості банкрутства стає невід'ємною частиною процесу аналізу фінансового стану підприємства.

З метою уникнути непередбачуваних обставин, таких як банкрутство, було розроблено цілі моделі для виявлення майбутньої неплатоспроможності. Найпоширенішими серед них є модель Альтмана, Спрінгейта та Бівера. Незважаючи на те, що кожен з методів має свої помітні як і переваги, так і недоліки, вони можуть дати однозначну оцінку фінансовому стану підприємства.

Модель прогнозування банкрутства **Альтмана** має наступний вигляд:

$$Z = 0,717X_1 + 0,847X_2 + 3,107X_3 + 0,42X_4 + 0,995X_5, \quad (2.2)$$

де X_1 – власний обіговий капітал/ активи;

X_2 – нерозподілений прибуток/ активи;

X_3 – прибуток до виплати відсотків/ активи;

X_4 – власний капітал/ зобов'язання;

X_5 – чистий дохід/ активи.

Показнику Z притаманні значення в межах $[-14; +22]$, у випадку коли $Z > 2,9$ - підприємство можна вважати фінансово стійким, $Z < 1,23$ – підприємству загрожує банкрутство в найближчі 2-3 роки, інтервал $[1,23; 2,9]$ складає зону невизначеності.

Тип поточної фінансової стійкості ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр. наведено у табл. 2.10.

Таблиця 2.10

Тип поточної фінансової стійкості за моделлю Альтмана ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр.

Показники	2020	2021	2022
власний оборотний капітал	43130,00	9769,00	-13747,00
активи	116625,00	371119,00	541290,00

нерозподілений прибуток	72570,00	125807,00	223463,00
прибуток до виплати відсотків	12894,00	64925,00	119236,00
власний капітал	87655,00	155892,00	253548,00
зобов'язання	28970,00	215227,00	287742,00
чистий дохід	484835,00	953032,00	1081891,00
x1=	0,46	0,15	0,15
x2=	0,62	0,34	0,41
x3=	0,11	0,17	0,22
x4	3,03	0,72	0,88
x5=	4,16	2,57	2,00
Z =	6,54	3,69	3,37
Тип фінансової стійкості	Фінансово стійке підприємство		

Отже, за моделлю Альтмана підприємство є стійким підприємством, а ймовірність банкрутства можна вважати низькою. Але помітним недоліком цієї моделі є неможливість одержати об'єктивний результат в умовах невизначеності.

Більш точною є модель Спрінгейта, адже точність розрахунків за неї складає близька 90 %. Але і вона має ряд своїх недоліків, таких як орієнтованість на стабільну економіку та можливість похибок через конвертацію валюти. Модель Спрінгейта має наступний вигляд:

$$Z = 1,03X_1 + 3,07X_2 + 0,66X_3 + 0,4X_4, \quad (2.3)$$

де X_1 – власний обіговий капітал/ активи;

X_2 – прибуток до виплати відсотків/ активи;

X_3 – прибуток до оподаткування/ поточні зобов'язання;

X_4 – чистий дохід/ активи.

Якщо критерій $Z < 0,862$, то підприємство має високі шанси збанкрутіти, якщо $Z > 2,451$, то шанси банкрутства мінімальні, а підприємство можна вважати фінансово стійким, роки, інтервал $[0,9; 2,4]$ складає зону невизначеності.

Тип поточної фінансової стійкості ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр. наведено у табл. 2.11.

**Тип поточної фінансової стійкості за моделлю Спрінгейта
ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр.**

Показники	2020	2021	2022
власний оборотний капітал	43130,00	9769,00	-13747,00
активи	116625,00	371119,00	541290,00
прибуток до виплати відсотків	12894,00	64925,00	119236,00
поточні зобов'язання	18801,00	171183,00	192452,00
чистий дохід	484835,00	953032,00	1081891,00
x1=	0,37	0,03	-0,03
x2=	0,11	0,17	0,22
x3=	0,69	0,38	0,62
x4	4,16	2,57	2,00
Z =	2,84	1,83	1,86
Тип фінансової стійкості	Загроза банкрутства мінімальна	Зона невизначеності	

Отже, за моделлю Спрінгейта у 2021-2022 рр. підприємство перебуває в зоні невизначеності, з показниками 1,83 та 1,86 відповідно, в той час як у 2020 р., цей показник становив 2,84 і шанси на банкрутство були мінімальні. Модель Спрінгейта продовжила тенденцію аналізу фінансових показників, коли у 2021-2022 рр. фінансовий стан підприємства значно погіршився, в порівнянні з 2020 р.

Оскільки раніше визначенні моделі більше орієнтовані на американську систему економіки, буде доцільно розглянути вітчизняну систему. Модель Терещенка має ряд переваг над традиційними системами, адже орієнтована на українську фінансову систему з урахуванням й міжнародної практики, крім цього враховуються галузеві особливості підприємств.

Модель О. Терещенка визначається за формулою:

$$Z = 1,5X_1 + 0,08X_2 + 10X_3 + 5X_4 + 0,3X_5 + 0,1X_6, \quad (2.4)$$

де X1 – чистий прибуток / зобов'язання;

X2 – валюта балансу/ зобов'язання;

X3 – чистий прибуток/ валюта балансу;

X4 – чистий прибуток / виручка;

X5 – виробничі запаси/ виручка;

X6 – виручка/ валюта балансу.

На підставі аналізу отриманих даних робиться висновок щодо ймовірності банкрутства підприємства: коли $Z > 2$ – банкрутство не загрожує; коли $1 < Z < 2$ – фінансова стійкість порушена; коли $0 < Z < 1$ – існує загроза банкрутства.

Тип поточної фінансової стійкості ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр. наведено у табл. 2.12.

Таблиця 2.12

**Тип поточної фінансової стійкості за моделлю Терещенка
ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр.**

Показники	2020	2021	2022
чистий прибуток	10539	53237	97656
зобов'язання	28970	215227	287742
валюта балансу	116625	371119	541290
виручка	484835	953032	1081891
виробничі запаси	43088	43873	109769
x1	0,36	0,25	0,34
x2	4,03	1,72	1,88
x3	0,09	0,14	0,18
x4	0,02	0,06	0,09
x5	0,09	0,05	0,10
x6	4,16	2,57	2,00
Z =	2,32	2,49	3,15
Тип фінансової стійкості	банкрутство не загрожує		

Тип поточної фінансової стійкості за моделлю Терещенка ТОВ «ГЮАЛОС» - банкрутство не загрожує.

Згідно з "Методичними рекомендаціями щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства", затвердженими наказом Міністерства економіки України від 19 січня 2006 року №14, для оцінки фінансового стану підприємства пропонується використовувати коефіцієнт Бівера (КБ), який обчислюється за такою формулою:

$$\text{КБ} = (\text{ЧП} + \text{А}) : (\text{ДЗ} + \text{ПЗ}) \quad (2.5)$$

де ЧП – чистий прибуток;

А – амортизація;

ДЗ – довгострокові зобов'язання;

ПЗ – поточні зобов'язання.

«Коли КБ вище 0,4 – у підприємства шанси банкрутства мінімальні. Якщо протягом тривалого періоду коефіцієнт Бівера не перевищує 0,2 – це є ознакою небажаного скорочення частки прибутку»[22].

Тип поточної фінансової стійкості ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр. наведено у табл. 2.13.

Таблиця 2.13

Тип поточної фінансової стійкості за моделлю Бівера ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр.

Показники	2020	2021	2022
чистий прибуток	10539,00	53237,00	97656,00
амортизація	15446,00	26630,00	43142,00
довгострокові зобов'язання	10169,00	44044,00	95290,00
поточні зобов'язання	18801,00	171183,00	192452,00
Z =	0,90	0,37	0,49
Тип фінансової стійкості	Шанси банкрутства мінімальні		

Згідно Коефіцієнту Бівера спостерігаються мінімальні шанси банкрутства балансу ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр.

Отже, за моделлю Альтмана підприємство є стійкою компанією. За моделлю Спрінгейта підприємство перебуває в зоні невизначеності. Тип поточної фінансової стійкості за моделлю Терещенка ТОВ «ГЮАЛОС» у 2022 році – банкрутство не загрожує. Згідно Коефіцієнту Бівера спостерігаються мінімальні шанси банкрутства ТОВ «ГЮАЛОС» у 2020 - 2022 рр.

2.4. Можливості удосконалення фінансової стійкості підприємства

В умовах невизначеності особливо важливо вчасно реагувати на основні причини погіршення стану фінансової стійкості. Причинами низького рівня фінансової стійкості є фактори, що впливають на:

- 1) зменшення виручки;

2) непропорційний ріст зобов'язань.

Зменшення темпів зростання виручки або його абсолютне зниження може бути викликане різними чинниками:

1. Насиченість ринку. Якщо ринок стає насиченим товарами або конкурентами, це може значно знизити попит на товари або послуги підприємства і, як результат, до зменшення виручки.
2. Економічні чинники. Коливання в економіці, зміни в споживчих уподобаннях або підвищення вартості виробництва прямо впливають на ціну продукції та попит на неї, відповідно і на зниження виручки.
3. Проблеми з управлінням. Недооцінка або невірна стратегія маркетингу, невідповідність до стандартів якості продукції та послуг, неефективне управління призводять до втрат покупців, і як результат зменшення виручки.

Випереджальний темп приросту зобов'язань спостерігається у таких випадках:

1. Стратегія фінансування. Підприємство може активно залучати кредитні кошти, задля фінансування своєї діяльності, це в свою чергу може призвести до зростання зобов'язань.
2. Розширення бізнесу. У випадку коли підприємство починає активно розширювати свою діяльність, можуть збільшуватися і зобов'язання для розширення виробництва, фінансування нових проектів або придбання активів.
3. Збільшення запасів. Якщо підприємство вирішило збільшити обсяги запасів, то це вимагає додаткового фінансування для їх закупівлі. Це особливо актуально для підприємств діяльність яких має сезонний або циклічний характер.
4. Обслуговування існуючих зобов'язань. Збільшення зобов'язань для погашення попередніх кредитів або інших зобов'язань.

Причини низького рівня фінансової стійкості ТОВ «ГЮАЛОС» є

наступними:

1. Великий обсяг зобов'язань. Через суттєве збільшення обсягу зобов'язань підприємство стало більш вразливим перед фінансовими ризиками.
2. Зменшення частки власного капіталу. Після того як відбулося суттєве зменшення частки власного капіталу у 2021 р. підприємство стало значно більш залежним від позикового капіталу та зовнішніх джерел фінансування. Ця тенденція стає очевидною при аналізі показників фінансової стійкості, більшість з яких відзначається негативними змінами.
3. Зростання частки необоротних активів. Незважаючи на те, що необоротні активи можуть мати свою цінність для підприємства, але через їх велику концентрацію у 2022 р. підприємство втратило можливість їх покриття власними коштами, що призвело до зниження фінансової стійкості.
4. Економічні труднощі. Загальна економічна нестабільність в країні на тлі інфекції COVID-19 та повномасштабного вторгнення на початку 2022 р., інфляція та інші фактори суттєво вплинули на фінансове положення підприємства. За таких умов негативні тенденції щодо фінансової стійкості цілком виправдані.

Покращення рівня фінансової стійкості ТОВ «ГЮАЛОС» можливе після вирішення таких основних завдань:

- оптимізація управління оборотними та необоротними активами для зменшення фінансових ризиків та забезпечення ефективного використання ресурсами;
- поліпшення управління заборгованістю та кредитною політикою для зниження зобов'язань;
- збільшення обсягу власного капіталу шляхом залучення інвестицій або інших можливостей, це забезпечить додаткові ресурси та зменшить залежність від зовнішнього фінансування;

- підвищення ефективності щодо управління ризиками, щоб забезпечити стійкість до коливань економіки та інших негативних зовнішніх впливів;
- збільшення рівня капіталізації та покращення ліквідності, для оперативного реагування на зміни ринку та забезпечення зобов'язань.

Таким чином, основними заходами щодо підвищення рівня фінансової стійкості ТОВ «ГЮАЛОС» в умовах невизначеності можливе через оптимізацію керування капіталом, диверсифікацію джерел фінансування, контроль над заборгованістю, ефективне управління витратами, збільшення власного капіталу та впровадження стратегій ризик-менеджменту.

ВИСНОВКИ

1. Фінансова стійкість – це здатність підприємства управляти своїми фінансовими ресурсами, яка визначає його можливість стабільно та ефективно функціонувати, адаптуючись до змін внутрішнього і зовнішнього середовища при збереженні платоспроможності та стабільності.

2. Вивчення характеристики факторів, що впливають на рівень фінансової стійкості, показало, що існують чинники як залежні від діяльності підприємства (внутрішні), так і незалежні (зовнішні) чинники, які впливають на фінансову стійкість підприємства. Зовнішні фактори включають загальноекономічні та ринкові умови, такі як спад обсягу національного доходу, зростання інфляції, політична нестабільність тощо. Внутрішні фактори, у свою чергу, пов'язані з операційними, інвестиційними та фінансовими аспектами діяльності підприємства, такими як неефективний маркетинг, недостатньо диверсифікований асортимент продукції, надмірна частка позикового капіталу тощо.

3. Для полегшення оцінки фінансової стійкості було розроблено цілу систему показників та коефіцієнтів. Вони здатні здійснити аналіз фінансового стану з різних аспектів, таких як фінансова автономія, залежність від позикових коштів, фінансової стабільності та інші. За допомогою цих методів можна не тільки оцінити поточний фінансовий стан, а й визначити напрями для покращення фінансової стійкості. Як приклад, шляхом зменшення залежності від позикових коштів або збільшення маневреності власного капіталу. Такий аналіз стає важливим інструментом у прийнятті стратегічних рішень та розвитку підприємства.

4. Аналіз результатів діяльності та майнового стану ТОВ "ГЮАЛОС" за період 2020-2022 років відображає позитивні тенденції у розвитку підприємства. Слід відмітити і зростання необоротних активів, зокрема вартості основних засобів, які свідчить про активні інвестиції у розвиток виробництва та підвищення продуктивності. Збільшення оборотних

активів, особливо запасів, свідчить про розширення виробництва. Також слід відзначити зростання усіх джерел фінансування та чистого прибутку. Особливо враховуючи те, що при переважаючому зростанні обсягу зобов'язань, високий рівень рентабельності та період окупності власного капіталу зберігаються на високому рівні. Не зважаючи на умови невизначеності ТОВ "ГЮАЛОС" демонструє стабільний та позитивний фінансовий розвиток, що є результатом ефективного управління. Враховуючи позитивні тенденції у результатах діяльності та майнового стану та беручи до уваги потенційні ризики, підприємство має потенціал для подальшого зростання та успіху на ринку.

5. Підсумовуючи проведений аналіз фінансової стійкості ТОВ "ГЮАЛОС" можна зробити наступні висновки. По-перше, важливо відзначити, що в період з 2020 по 2022 рік підприємство зазнало суттєвих змін у своєму фінансовому стані. У 2020 році підприємство виявляло стійкий фінансовий стан, що вказує на здатність покривати свої поточні зобов'язання та володіло абсолютною фінансовою стійкістю. Однак, у 2021-2022 році ситуація кардинально змінилася, і підприємство потрапило у нестійкий фінансовий стан з наближенням до кризового. Серед причин погіршення фінансового стану стали суттєві зміни у складі активів, особливо слід виділити, стрімке зростання необоротних активів, що перевищило зростання джерел їх формування. Це спричинило дефіцит у ресурсах для покриття зобов'язань та запасів, що стало основною причиною втрати фінансової стійкості. Тому підприємству слід прийняти ряд заходів для відновлення своєї платоспроможності та забезпечення стійкості у майбутньому. За моделями Альтмана та Терещенка підприємство виявляє стійкість і має мінімальні шанси на банкрутство. Коефіцієнт Бівера підтверджує мінімальні шанси банкрутства балансу ТОВ "ГЮАЛОС" протягом 2020-2022 років. Однак, модель Спрінгейта показує, що фінансовий стан підприємства у 2021-2022 роках перебуває у зоні невизначеності. Незважаючи на умови невизначеності, загальна тенденція свідчить про потенціал для подальшого розвитку, якщо

будуть прийняті відповідні заходи щодо корекції фінансової стійкості, і більш швидкого реагування, задля вдосконалення фінансової стратегії підприємства.

б. Під час розробки заходів задля підвищення фінансової стійкості ТОВ «ГЮАЛОС», виявлено ряд факторів, що спричиняють низький рівень фінансової стійкості, таких як великий обсяг зобов'язань, зменшення частки власного капіталу, зростання частки необоротних активів та економічні труднощі. Тому буде доцільним запропонувати ряд заходів, що включають оптимізацію керування капіталом, диверсифікацію джерел фінансування, контроль над заборгованістю, ефективне управління витратами, збільшення обсягу власного капіталу та впровадження стратегій ризик-менеджменту. Ці заходи спрямовані на покращення фінансової стійкості підприємства, забезпечуючи йому більш ефективне керування ресурсами та швидку реакцію на зміни на ринку, що є особливо важливим у період невизначеності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адонін С. В. Оцінка фінансової стійкості підприємства та шляхи її підвищення. Таврійський науковий вісник. Серія : Економіка. 2020. Вип. 4. С. 155-160. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tavnve_2020_4_21 (дата звернення 15.01.2024).
2. Башнянин Г. І. Фінансова стійкість суб'єктів господарювання та шляхи її покращення. Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії. 2016. Вип. 2. С. 98-101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_2_18 (дата звернення 28.02.2024).
3. Білик М. Д. Фінансовий аналіз: навч. посібн. Київ: КНЕУ, 2005. 588 с.
4. Боровік Л.В., Карнаушенко А.С., Петренко В.С. Сучасні тенденції та перспективи розвитку європейського ринку страхування. Таврійський науковий вісник. Вип. 14. 2022. С.85–94. doi:10.32782/2708-0366/2022.
5. Боровік Л.В., Петренко В.С., Карнаушенко А.С. Роль шкільної освіти в розвитку молодіжного підприємництва. Ефективна економіка. Вип.3. 2021. doi: 10.32702/2307-2105-2021.3.6.
2. Боровік Л.В., Карнаушенко А.С., Петренко В.С. Роль інформації у формуванні глобальної економіки та економічного розвитку суспільства. Вісник ХНТУ. 1(76), 2021. С.192-197.
3. Геворкян А. Ю. Теоретичні аспекти формування механізму управління фінансовою стійкістю підприємства. Енергозбереження. Енергетика. Енергоаудит. 2021. № 3-4. С. 43-48. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/esee_2021_3-4_6 (дата звернення 02.02.2024).
4. Ємельянов О. Ю. Організаційно-економічний механізм управління фінансовою стійкістю підприємств. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки. 2022. № 10. С. 21-28. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2022_10_5 (дата звернення 08.03.2024).
5. Ihnatenko, M., Marmul, L., Petrenko, V., Karnaushenko, A. and Levaieva L. (2020), Innovative tools in the methodology and teaching of the basic principles

of enterprise management. *International Journal of Management*, vol. 11, is. 06, pp. 847–854. <https://doi.org/10.34218/IJM.11.6.2020.073>.

6. Ізмайлова К. В. Фінансовий аналіз: навчальний посібник, 2-ге вид. Київ: МАУП, 2006. 152 с.
7. Карнаушенко А. С., Петренко В.С., Лопатньов Д.К.. Пасивний дохід в Україні: джерела та перспективи. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління, вип. 13, 2024, doi:10.54929/2786-5738-2024-13-08-01.
8. Карнаушенко А. С., Петренко В.С., Мельникова К. В. Альтернативні джерела фінансування *Науковий вісник Херсонського державного університету*. Серія «Економічні науки». Вип. 49. 2023. doi:10.32999/ksu2307-8030/2023-49-9.
9. Карнаушенко А.С., Петренко В.С. Активізація розвитку торговельної галузі України. *Таврійський науковий вісник*. Серія «Економіка». 2020. Вип. 1. С. 139–147.
10. Карнаушенко А.С., Петренко В.С., Мельникова К. В. Соціальні стандарти ЄС та їх вплив на українську економіку. *Проблеми сучасних трансформацій*. Серія: економіка та управління, вип. 10, Грудень 2023, doi:10.54929/2786-5738-2023-10-02-03.
11. Кондратенко Н. О. Фінансовий аналіз: конспект лекцій. Харків : ХНУМГ ім. Бекетова, 2020. 166 с.
12. Копилук О. І. Фінансова стійкість у системі забезпечення економічної безпеки підприємства. *Бізнес Інформ*. 2021. № 3. С. 81-87. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2021_3_13 (дата звернення 09.03.2024).
13. Кубецька О. М. Методичний інструментарій аналізу фінансової стійкості підприємства. *Бізнес Інформ*. 2023. № 5. С. 203-208. URL: https://business-inform.net/export_pdf/business-inform-2023-5_0-pages-203_208.pdf (дата звернення 13.01.2024).
14. Куцик П. О. Управління потенціалом фінансово-економічної стійкості та ефективності підприємств торгівлі: теорія, методологія, практика:

- монографія. Львів: торг.-екон. ун-т, 2023. 328 с.
15. Лахтіонова Л. А. Фінансовий аналіз суб'єктів господарювання: навчальний посібник. Київ: КНЕУ, 2006. 388 с.
 16. Левкович О. В. Фінансова стійкість як передумова інноваційного розвитку підприємства. Ефективна економіка. 2021. № 4. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2021_4_22 (дата звернення 29.01.2024).
 17. Масюк Ю. Оцінка фінансової стійкості підприємства і напрями її забезпечення. Вісник Львівського національного аграрного університету. Економіка АПК. 2021. № 28. С. 67-73. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vlnau_econ_2021_28_13 (дата звернення 01.03.2024).
 18. Мельникова К.В., Петренко В.С., Белугіна Т.І. Діагностика фінансового стану на прикладі ПП «Віннер Форд Рівне» в умовах зростаючої невизначеності. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління, вип. 12. 2024, doi:10.54929/2786-5738-2024-12-04-07.
 19. Михалків А. А. Фінансова стійкість підприємства з позиції системного підходу. Grail of Science. 2023. № 33. С. 66-71. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/grsc_2023_33_11 (дата звернення 14.02.2024).
 20. Мірошник О. Оцінка та шляхи підвищення фінансової стійкості підприємства. Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку. 2021. Вип. 1. С. 17-22. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/fcspd_2021_1_4 (дата звернення 02.02.2024).
 21. Мороз Н. В. Фінансова стійкість промислових підприємств України. Наукові записки Національного університету "Острозька академія". Серія : Економіка. 2023 № 2(34). С. 131-136. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2023_2_24 (дата звернення 13.03.2024).
 22. Назаров Ю. І. Фінансовий аналіз: конспект лекцій. Харків: ХНЕУ ім. Кузнеця, 2021. 64 с.
 23. Олійник О. І. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2014. 254 с.

24. Остап'юк І. Б., Петрович Й. М. Оцінка фінансової стійкості підприємств готельно-ресторанного господарства. Бізнес Інформ. 2022. № 6. С. 202-207. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2022_6_31 (дата звернення 04.02.2024).
25. Охріменко І. В. Фінансовий аналіз діяльності підприємств : навчальний посібник. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 248 с.
26. Петренко В. С., Карнаушенко А. С. Дослідження ролі неформального навчання у формуванні управлінських компетенцій. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління, вип. 9, 2023, doi:10.54929/2786-5738-2023-9-05-09.
27. Петренко В. С., Карнаушенко А. С., Боровік Л. В. Роль маркетингових досліджень у діяльності підприємств та організацій. Таврійський науковий вісник. Серія «Економіка». Вип. 14. 2022. С.113–120. doi:10.32782/2708-0366/2022.
28. Петренко В. С., Карнаушенко А. С., Мельникова К. В. Діагностика фінансового стану на прикладі ПП 'Віннер Форд Рівне' в умовах зростаючої невизначеності. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління, вип. 12. 2024, doi:10.54929/2786-5738-2024-12-04-07.
29. Семененко В. Л. Методика аналізу фінансової стійкості підприємства: монографія. Харків: ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 213 с.
30. Тарасенко І. О. Оцінка та управління фінансовою стійкістю підприємства. Бізнес Інформ. 2021. № 5. С. 211-216. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2021_5_34 (дата звернення 17.01.2024).
31. Туманов В. О., Мельникова К. В. Діагностика фінансового стану на прикладі ПП 'Віннер Форд Рівне' в умовах зростаючої невизначеності. Проблеми сучасних трансформацій. Серія: економіка та управління, вип. 12. 2024, doi:10.54929/2786-5738-2024-12-04-07.
32. Черемушкіна Н. В. Фінансовий аналіз діяльності підприємств : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2011. 248 с.
33. Шиманська О. Г. Фінансова стійкість промислових підприємств. Бізнес Інформ. 2021. № 4. С. 147-152. URL:

http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2021_4_21 (дата звернення 06.03.2024).

34. Шипулін В. Д. Фінансовий аналіз: навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2015. 340 с.